

„Под игото“, ИВАН ВАЗОВ

АНАЛИЗ НА ГЛАВИТЕ „ПИЯНСТВОТО НА ЕДИН НАРОД“ И „ПРОБУЖДАНЕ“

Лука Маркони

Специалност „Съвременна литература“, III курс

Страсбургски университет

„Под игото“ отразява всекидневните и революционните преживелици на обитателите на един малък град на име Бяла Черква (чието истинско име е Сопот) в навечерието на Освобождението, т.е., когато България е още „под игото“, но вече в състояние на кипеж. Същото това състояние, което ще доведе до въстанието от 1876 г. Това е конкретният период, който Вазов си е поставил за цел да улови в своя роман, с всички заложени в него психологически въпроси.

Главата „Пиянството на един народ“ започва с разсъжденията на повествователя върху дълбоките промени в националното съзнание на българите: „Преди двайсетина години Раковски, като бе загатнал в едно село за въстание, едвам бе се спасил от пайванта на селяните, с помощта на женски дрехи“. Докато сега всички са обзети от „революционното въодушевление“, което впрочем се засилва с напредването на пролетта и това е ясна алегория на новото раждане. Тази промяна се е случила, защото народът е узрял: пролетта на революцията идва и народът разцъфва. Той не само е готов, той има нужда от това: „той гълташе жадно животворната реч, като пресъхнало гърло кристална струя“. Една дълго потискана жизнена необходимост сега се е отприщила. Чистотата на монаха Паисий и мъченичеството на дякона Левски също са поразили умовете и събудили това ново национално съзнание, защото „младите народи, както и младите хора, са поети...“

Не е случайно, че лексикалното поле на светостта пронизва текстовете и на двете глави („Пиянството на един народ“ и „Пробуждане“). В „Пиянството на един народ“: „рояк апостоли и проповедници“, „да понесе кръста си на Голгота“, „духовната нива“, „два светци“, „благословил“ и пр. В „Пробуждане“: „въстания [...] свети“, „вяра дълбока“, „мъченици“... Значението на това лексикално поле е да внуши, че

въстаниците от 1876 г. са вярвали в своя освободителен идеал като в своя Бог. Свободата е за тях също така чиста, красива, велика и неизмерима като Бог. Това въстание е свещено и свободата, също както и Бог, не може да не дойде, не може да не съществува. Вярата е толкова силна, че изкарва „кротките анадолски абаджии на средногорските височини – сублимни височини – с черешовите топове...“

С израза „декора на настъпающата борба“, употребен в главата „Пиянството на един народ“, авторът загатва, че подготовката на борбата е сравнима с тази на театрален спектакъл. Точно както в театъра, кулисите на революцията са твърде потайни, твърде тъмни, за да скрият кукловодите и техните действия. Една революция е нищо без своите участници, но също така е нищо и без всичките си макари и лостове, които действат скрито. Но със сигурност Вазов иска да изрази и това, че занаятчиите са дотолкова въодушевени от своята вяра, че да вдигнат оръжие срещу безкрайно по-силен враг. Тази гледка е толкова прекрасна и поетична, че би могла да бъде сцена от театър.

Това състояние на духа повествователят нарича пиянство. Но след него идва пробуждането... Пробуждането след пиянството на един народ е същото като събуждането след пиянство на един човек. Опиянението замъглява разума и разсъдъка. Тогава е лесно да се оставим на преливащия ентузиазъм да ни отнесе. Но когато дойде пробуждането, бързо осъзнаваме истинското положение. Илюзиите се изпаряват заедно с пиянството и човек се усеща смазан под тежестта на реалността.

Кой би могъл по-добре да опише този трагичен преход от пиянството към пробуждането? Историята или поезията? Според автора историята е материалистична и се покланя само на успеха. Добре знаем, че победителите пишат историята и че „посилният все има право“, както твърдеше Лафонтен. Поезията, напротив, е безкористна и се интересува само от абстрактни понятия като красивото или лудостта. Ако въстанието от 1876 г. не беше довело до Освобождението, историята щеше, както винаги, да бъде на страната на победителя. Докато поезията не различава победата от поражението, тя вижда единствено събитието само по себе си и това, което то казва за хората и за идеалите, които ги движат.

В заключение, ако сравним по структура двете глави, ще видим, че „Пиянството на един народ“ започва оптимистично, но завършва песимистично („Българският национален дух никога не се е дигал до такава висота и надали ще се дигне друг път...“), за разлика от „Пробуждане“, чийто пролог започва песимистично, но завършва с оптимизъм, внушен чрез идеята за преобразяващата сила на поетичната лудост. Това съответства на идеята за цикличността. Всъщност самата глава „Пиянството на един

ЛУКА МАРКОНИ

народ“ започва с една алегория на цикличността на сезоните чрез споменаването на пролетта, а това означава, че трябва да се уповаваме на бъдещето. Освен това, именно поетическата лудост е спасила народа въпреки всичко, защото без това въстание, не би било привлечено вниманието на другите европейски народи върху него. Цикличността е световен закон и би трябвало да му се доверим.

прев. Миряна Янакиева